EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 23.11.2023
COM(2023) 707 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Povzetek strateških načrtov SKP za obdobje 2023–2027: skupna prizadevanja in skupne ambicije

1. UVOD

Strateški načrti skupne kmetijske politike (SKP) (v nadaljnjem besedilu: strateški načrti SKP) so ključno orodje za izvajanje SKP med letoma 2023 in 2027. Strateški načrti SKP, ki so jih pripravile države članice, odobrila pa Komisija za zagotovitev, da so izpolnjeni splošni cilji EU, podpirajo kmetijstvo in podeželska območja z **javnimi odhodki v skupni višini 307 milijard EUR** prek Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) (vključno z nacionalnim sofinanciranjem).

Z uvedbo strateških načrtov SKP, ki so **enotno orodje za načrtovanje**, sta zakonodajalca EU izvajanje SKP preusmerila od skladnosti k **smotrnosti**. V skladu s tem so države članice uporabile **instrumente SKP obeh skladov** (neposredna plačila, intervencije za nekatere tržne sektorje in podpora za razvoj podeželja) za oblikovanje intervencijske logike za vsakega od **10 specifičnih ciljev**, določenih v uredbi o strateških načrtih SKP ([1]), na podlagi analiz prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT) na svojih ozemljih ter z njimi povezanih potreb. Komisija je po strukturiranem dialogu ([2]) ocenila predložene načrte in vsaki državi članici poslala svoje pripombe, preden je do konca leta 2022 odobrila revidirane osnutke načrtov ([3]).

Z zakonodajo o SKP so bili vzpostavljeni **zaščitni ukrepi**, ki določajo obseg ukrepanja držav članic zaradi ohranitve **enakih konkurenčnih pogojev** in zagotovitve **skupnih ambicij**. To se uresničuje z naslednjim: (i) skupnimi opredelitvami in vrstami intervencij; (ii) minimalnimi zahtevami; (iii) skupnimi okviri smotrnosti; (iv) minimalnimi zahtevanimi ravnmi porabe v zvezi z: manjšimi in srednjimi kmetijami; mladimi kmeti; okoljem, podnebjem in dobrobitjo živali ter orodjem LEADER za celostni lokalni razvoj; (v) vključevanjem okoljske in podnebne zakonodaje v načrtovanje in oblikovanje strateških načrtov SKP. V primerjavi s prejšnjim obdobjem SKP je bil potreben večji skupni prispevek k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev prek SKP. V vsakem strateškem načrtu SKP so določeni cilji za pričakovane rezultate z uporabo skupnih kazalnikov EU, ki zajemajo podporo iz EKJS in EKSRP. Vendar se ciljne vrednosti ter specifikacija intervencij in zahtev razlikujejo med strateškimi načrti SKP, kar odraža raznolikost potreb in preferenc držav članic.

Pričakuje se, da bodo strateški načrti SKP z obravnavanjem posebnih potreb držav članic skladni z **okoljsko in podnebno zakonodajo in zavezami** Unije ter prispevali k njim in zlasti k **ciljem Unije za leto 2030**, določenim v **strategiji „od vil do vilic“** in **strategiji EU za biotsko raznovrstnost** ([4]), skupaj z drugimi instrumenti EU in nacionalnimi instrumenti. Pri zagotavljanju tega prispevka so pomembna obvezna pravila, vključno s tem, da se za podnebje, okolje in dobrobit živali v okviru vsakega strateškega načrta SKP dodeli vsaj 25 % neposrednih plačil za sheme za podnebje in okolje ter vsaj 35 % porabe EKSRP. Hkrati se pričakuje, da bodo ukrepi v okviru SKP prispevali 40 % sredstev EU v okviru SKP k doseganju podnebnih ciljev, ki se izračunajo v skladu z uveljavljeno metodologijo ([5]).

([1]) Glej uredbo o strateških načrtih SKP (Uredba (EU) 2021/2115).
([2]) V tej fazi je Komisija izdala priporočila za vsako državo članico, glej COM(2020) 846 final.
([3]) Strateški načrti SKP (europa.eu).
([4]) COM(2020) 381 final in COM(2020) 380 final.
([5]) Člen 100 uredbe o strateških načrtih SKP.

To poročilo je odgovor na poziv zakonodajalcev EU ([6]), naj Komisija pripravi **povzetek** 28 odobrenih strateških načrtov SKP ([7]) za oceno njihovih **skupnih prizadevanj in skupnih ambicij** pri obravnavanju specifičnih ciljev SKP. Obravnava tudi prispevek strateških načrtov SKP k ciljem Unije za leto 2030, določenim v strategiji „od vil do vilic“ in strategiji EU za biotsko raznovrstnost. Temelji na pregledu odobrenih strateških načrtov SKP ([8]), ki ga je pripravila Komisija, in upošteva študijo, v kateri so strateški načrti SKP ([9]) predstavljeni in analizirani v obliki, v kateri so bili odobreni (do konca leta 2022) na **začetku obdobja izvajanja**.

V poročilu so preučena **skupna prizadevanja strateških načrtov SKP** za doseganje ciljev SKP na podlagi analize potreb in intervencijske logike, ki so jo določile države članice. Analiza se osredotoča na prednostne naloge strateških načrtov SKP, dodeljena finančna sredstva, cilje, zahteve in prostovoljne prakse.

To poročilo je objavljeno v prvem letu izvajanja strateških načrtov SKP, podatki o uporabi s strani kmetov in drugih upravičencev pa so predvideni šele leta 2025. To poročilo se zato opira na vrednosti kazalnikov, načrtovanih v odobrenih strateških načrtih SKP, in na **kvalitativno oceno morebitnih učinkov** izbir. **Dejanski učinki** bodo odvisni od kumulativnih učinkov intervencij in jih je mogoče določiti le z **vrednotenji**. Navedene učinke bo treba obravnavati v povezavi z **učinkom drugih instrumentov EU in nacionalnih instrumentov**, ki obravnavajo potrebe, opredeljene v strateških načrtih SKP, ter z drugimi zunanjimi dejavniki.

Ker to poročilo temelji na odobrenih različicah strateškega načrta SKP (konec leta 2022), ne zajema nekaterih specifičnih posledic, ki jih motnje, ki izhajajo iz **ruske vojne agresije proti Ukrajini**, povzročajo pri izvajanju strateških načrtov SKP. To velja za **začasna in izjemna odstopanja** v letu 2023 od novih zahtev glede kolobarjenja ter minimalnega deleža ornih zemljišč, namenjenih neproizvodnim elementom, in površin v zvezi z neobdelanimi zemljišči za proizvodnjo hrane ([10]). Hkrati so države članice leta 2023 začele predlagati **spremembe** svojih strateških načrtov SKP ([11]). Komisija je pri njihovi oceni potrdila, da ne bi smele znižati splošne ravni okoljskega prispevka, na podlagi katere je Komisija leta 2022 odobrila strateške načrte SKP, hkrati pa je sprejela dobro usmerjene in upravičene prilagoditve.

To poročilo je del širšega postopka **ocenjevanja smotrnosti SKP** na podlagi spoznanj iz obdobja 2014–2020, opisanih v poročilu Komisije o uspešnosti SKP za navedeno obdobje ([12]). Dodatne informacije bodo pridobljene iz: (i) podatkov o izvajanju na ravni upravičencev do podpore v okviru SKP od leta 2025; (ii) ocene novega modela izvajanja

([6]) Člen 141(2) in uvodna izjava 124 uredbe o strateških načrtih SKP.
([7]) Države članice imajo po en strateški načrt, razen Belgije, ki ima dva: enega za Flandrijo in enega za Valonijo.
([8]) Glej 28 odobrenih strateških načrtov SKP (2023–2027), zbirni pregled za 27 držav članic, dejstva in številke, 2023.
([9]) (Ecorys et al., 2023) Mapping and Analysis of CAP Strategic Plans, Assessment of joint efforts for 2023-2027 (Predstavitev in analiza strateških načrtov SKP, ocena skupnih prizadevanj za obdobje 2023–2027).
([10]) Glej Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2022/1317. Vse države članice, razen dveh, so uporabile odstopanja. Med njimi sta dve državi članici uporabili odstopanje le od kolobarjenja.
([11]) Komisija je leta 2023 že prejela 18 predlogov sprememb, ki jih je poslalo 15 držav članic. Do 4. oktobra 2023 je Komisija že sprejela devet sprememb.
([12]) COM(2021) 815 final.

v letu 2025; (iii) vmesnih vrednotenj v letu 2026; (iv) letnih poročil o smotrnosti in (v) naknadnega vrednotenja v letu 2031 ([13]).

2. POVZETEK STRATEŠKIH NAČRTOV SKP IN SKUPNIH PRIZADEVANJ ZA DOSEGANJE CILJEV SKP

2.1. Podpiranje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja za zagotovitev dolgoročne prehranske varnosti

Nevezana dohodkovna podpora za sposobnost preživetja kmetij ostaja pomemben instrument v zasnovi uredbe o strateških načrtih SKP in strateških načrtov SKP. Kljub dosedanji modernizaciji kmetij in združevanju kmetijskih površin **kmetijski dohodek ostaja bistveno pod povprečno plačo** v preostalih gospodarskih sektorjih. Zaslužki na trgu so glavni vir dohodka kmetij, vendar ima podpora SKP pomembno vlogo v številnih sektorjih in državah članicah, saj je v letu 2020 v povprečju predstavljala 23 % dohodka kmetij.

Glede na člen 39 Pogodbe o delovanju Evropske unije ostaja finančna podpora za zagotovitev primerne življenjske ravni kmetov ključni element SKP. Na podlagi vnaprej določenih nacionalnih proračunskih sredstev, dodeljenih za obdobje 2023–2027, neposredna plačila ostajajo najpomembnejše finančno orodje strateških načrtov SKP. Na splošno so iz strateških načrtov SKP razvidna **znatna skupna prizadevanja** za **podporo dohodkom kmetij**, zagotovitev **pravičnejše porazdelitve** take podpore **manjšim kmetijam** in zmanjšanje razlik v dohodku v **najranljivejših sektorjih** in na **prikrajšanih območjih**.

Podpora prek neposrednih plačil je v vseh strateških načrtih SKP pogojena z zahtevami za okoljsko trajnostno kmetijstvo (okrepljena pogojenost ([14])), ki so strožje kot v prejšnjem obdobju SKP (2014–2022). Ta vrsta podpore se poveča, če je usmerjena v ranljive sektorje, prikrajšana območja in skupine, kot so manjši in mlajši kmetje. Dohodkovna orodja prispevajo k **prehranski varnosti** in **ohranjanju kmetijske dejavnosti na vseh geografskih območjih**, reševanju dolgoročnih izzivov, kot so ohranjanje delovnih mest na oddaljenih podeželskih območjih, podpiranju sektorjev in kmetijskih praks, ki vzdržujejo preživetje in krajino, ter upočasnitvi opuščanja zemljišč in ruralni depopulaciji.

Kljub zmanjšanju dodeljenih finančnih sredstev za dohodkovno podporo za obdobje 2023–2027 naj bi se delež kmetijskih površin, ki prejemajo podporo, v primerjavi s prejšnjim obdobjem SKP rahlo povečal (dosegel naj bi 89 % kmetijskih zemljišč EU, za katera velja pogojenost).

V odziv na povečane ambicije po pravičnosti v zakonodajnem okviru EU **je bila okrepljena konvergenca ravni dohodkovne podpore** v državah članicah, ki še vedno uporabljajo „pretekle“ ravni plačil. Vse razen petih držav članic naj bi dosegle enako raven osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost na hektar (pavšalna stopnja osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost) na svojih kmetijah do leta 2027. Hkrati **višja raven sredstev**, dodeljenih dopolnilni prerazporeditveni dohodkovni podpori za trajnostnost, krepi dohodkovno podporo, ki **gre neposredno manjšim in srednjim kmetijam**. Dodatna neposredna plačila na hektar za upravičene kmetije pod povprečno velikostjo se v večini

([13]) Členi 134, 140 in 141 uredbe o strateških načrtih SKP.

([14]) Pogojenost vključuje predpisane zahteve ravnanja (PZR) v skladu z zakonodajo EU zunaj SKP in standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje zemljišč v skladu z zakonodajo SKP.

držav članic povečujejo. Nova obveznost prerazporeditve dohodkovne podpore je povzročila, da so se skupna finančna sredstva, namenjena dopolnilni prerazporeditveni dohodkovni podpori za trajnostnost za prerazporeditvene namene, znatno povečala v primerjavi s prejšnjim obdobjem SKP, tako da zdaj predstavljajo 10,7 % neposrednih plačil z dodatnimi 20 milijardami EUR za neposredna plačila, namenjena manjšim kmetijam. Nekatere države članice so prerazporeditveni učinek, ki krepi pravičnost, po potrebi povečale z omejitvijo ali zmanjšanjem osnovnih in drugih plačil večjim kmetijam (11 strateških načrtov SKP).

Po vsej EU obstaja vzorec **dopolnitve dohodkovne podpore za kmetijstvo** na območjih **z naravnimi in drugimi omejitvami**. Z izravnavo višjih stroškov proizvodnje hrane in krme na območjih z neugodnimi podnebnimi, talnimi ali drugimi razmerami, kot so gorska območja ali zemljišča na suhih ali hladnih območjih, ta podpora pomaga ohranjati kmetijsko dejavnost na takih območjih in pozitivno vpliva na socialno-ekonomske dejavnike. Kmetije, ki se nahajajo na območjih z naravnimi omejitvami, zlasti na gorskih območjih, so v povprečju manj intenzivne, raba zemljišč na teh območjih pa ugodneje vpliva na okolje in biotsko raznovrstnost (npr. travinje, beljakovinske rastline in neobdelana zemljišča) ([15]). Na območjih z večjo razširjenostjo ekstenzivnih sistemov kmetovanja in sistemov kmetovanja z manj vložki podpora preprečuje tveganje opuščanja zemljišč in tako pomaga vzdrževati določene okoljske pogoje.

Neposredna plačila z zagotavljanjem minimalne ravni dohodka upravičencem do podpore v okviru SKP tudi **pomagajo stabilizirati dohodek sektorja**. Odločitve držav članic kažejo določeno preusmeritev k bolj ciljno usmerjenim instrumentom za upravljanje nestanovitnosti dohodka. V vseh strateških načrtih SKP razen v enem je manj kot 2 % njihovih skupnih izdatkov za SKP namenjenih instrumentom za obvladovanje tveganj. V primerjavi s preteklostjo se bo povečal delež kmetijskih gospodarstev s podprtimi instrumenti **za obvladovanje tveganj**. Vendar to zajema **le 14 % vseh kmetij EU**, skoncentriranih v majhnem številu držav članic.

Počasna rast (v nekaterih primerih stagnacija) kmetijske produktivnosti ostaja izziv v številnih državah članicah, v nekaterih sektorjih pa jo še poslabšujejo visoki stroški (zlasti za delovno silo in zemljišča). **Strateški načrti SKP dajejo prednost rasti produktivnosti** ter sprejetju **inovativnih praks in tehnologij**. Skoraj 400 000 upravičencev (4 % kmetij EU) naj bi imelo prejelo podporo za produktivne naložbe (večinoma na kmetijah). Tako podporo predvidevajo vsi strateški načrti SKP. To kaže na **povečana skupna prizadevanja** za modernizacijo kmetij, krepitev konkurenčnosti sektorja in reševanje okoljskih in podnebnih izzivov ter izzivov v zvezi z dobrobitjo živali. Naložbe, usmerjene v prilagajanje podnebnim spremembam in izboljšanje okoljskih pogojev, ki podpirajo produktivnost, kot je zdravje tal, postajajo vse pomembnejše in bodo zahtevale večjo pozornost. Ciljno usmerjena podpora za naložbe, sodelovanje in znanje za pomoč kmetom pri uporabi in sprejetju digitalnih orodij in sistemov ostaja precej majhna.

Podpora finančnim instrumentom (1 milijarda EUR) je večja kot v preteklosti, zato je dostop do naložb lažji, s poudarkom na malih in mladih kmetih ter na zadrugah in organizacijah proizvajalcev.

([15]) Glej Payments in areas with natural constraints– Overview and socio-economic and environmental features of farming in ANC areas based on FADN data (Plačila na območjih z naravnimi omejitvami – Pregled ter socialno-ekonomske in okoljske značilnosti kmetovanja na območjih z naravnimi omejitvami na podlagi podatkov FADN), julij 2023, Evropska komisija, GD za kmetijstvo in razvoj podeželja, Bruselj.

Strateški načrti SKP odražajo **različne sektorske realnosti** in zlasti težave, s katerimi se srečujejo nekateri sektorji pri tem, da bi ostali uspešni v svojih regionalnih okoliščinah, hkrati pa **izpolnjevali družbena pričakovanja**. Strateški načrti SKP zagotavljajo **ciljno usmerjeno dohodkovno podporo** (vezana dohodkovna podpora) za sektorja govejega in ovčjega mesa, ki bi sicer imela izgubo, ter za sektorja telečjega mesa in mleka. Boljši dohodkovni položaj bi moral tem kmetijam pomagati pri **naložbah in premagovanju njihovih težav**. Če se s podporo ohranja ekstenzivno kmetovanje, se lahko pričakuje pozitivni prispevek k biotski raznovrstnosti, dejanski vpliv vezane dohodkovne podpore na podnebje pa bo določen z oceno po izvajanju. Vezana podpora je namenjena tudi beljakovinskim rastlinam, sadju in zelenjavi ter nekaterim drugim sektorjem.

Vezano dohodkovno podporo bo prejelo **21 % kmetij EU** (nekoliko večji delež kot v zadnjem obdobju poročanja), z višjimi povprečnimi letnimi dodeljenimi finančnimi sredstvi (6 % več kot v letu 2022). V obdobju poročanja je temu instrumentu namenjenih 7 % skupne javne porabe SKP.

Kljub dolgoročnemu trendu, da kmetje prejemajo vse manjši delež dodane vrednosti po vsej EU, se **zdi uporaba orodij v strateških načrtih SKP za izboljšanje položaja kmetov v verigi preskrbe s hrano omejena**, kar dokazujeta omejena dodelitev sredstev ter uporaba orodij za sodelovanje in usklajevanje. Podpora SKP za sodelovanje v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev, na lokalnih trgih, v kratkih dobavnih verigah in shemah kakovosti bo dosegla približno **760 000 kmetij (8 % vseh kmetij)**. Vendar za večino držav članic to pomeni povečanje. Podpora priznanim organizacijam proizvajalcev sadja in zelenjave ostaja pomembna. Podpora za „druge sektorje“ ([16]) z namenskimi sektorskimi programi, ki je bila prvič omogočena v reformirani SKP, je omejena.

Kljub finančnim prizadevanjem za podporo določenim sektorjem (zlasti z vezano podporo ali sektorskimi intervencijami) **strateški načrti SKP ne vključujejo sistematično sektorskih strategij** različnih skladov in instrumentov za reševanje specifičnih dolgoročnih sektorskih izzivov.

2.2. Prispevanje k podnebnim ukrepom, varstvu naravnih virov ter zaustavitvi in spremembi trenda izgube biotske raznovrstnosti

Države članice v svoji oceni potreb v veliki meri priznavajo pomembne izzive kmetijstva in podeželja, povezane s podnebjem, okoljem in biotsko raznovrstnostjo. Namen kombinacij obveznosti (okrepljena pogojenost) in prostovoljnih intervencij, vključenih v strateške načrte SKP, je **spodbuditi uporabo kmetijskih praks** s potencialom za **zmanjšanje negativnih pritiskov** in na več načinov **ugodno vplivati na podnebje, naravne vire** in biotsko raznovrstnost.

- **Opredelitve** iz strateških načrtov SKP (npr. za kmetijsko dejavnost, kmetijsko površino, upravičeni hektar in trajno travinje) so vstopna točka za podporo SKP in določajo nekatere minimalne obveznosti. V primerjavi s preteklostjo se lahko bolje odzovemo na izzive biotske raznovrstnosti in podnebne izzive, saj za nekatere strateške načrte SKP obstaja pravni okvir, ki **omogoča več prostora za naravo** (npr. neproizvodne krajinske značilnosti in površine) **ali za nekatere koristne dejavnosti** (paludikultura in agrofotovoltaika) na upravičenih površinah, s čimer je

([16]) Sektorji, razen sektorjev sadja in zelenjave, čebelarstva, vina, hmelja ter oljčnega olja in namiznih oljk.

tem površinam zagotovljena podpora in po potrebi zaščita, čeprav prvotno po naravi niso kmetijske.

- **Višji standardi** za kmetijske prakse kot **pogoj za prejemanje podpore SKP** (okrepljena pogojenost) se bodo uporabljali **za 89 % kmetijskih zemljišč EU** ([17]). Za številne kmete je to bistvena sprememba, ker se pogojenost nadgrajuje v primerjavi s praksami iz naslova „zelene komponente“ iz prejšnjega obdobja, ki so bile takrat podprte s 30 % neposrednih plačil.
- Nekateri kmetje bodo nagrajeni za **prostovoljno** izvajanje **dodatnih in bolj ambicioznih praks**, ki presegajo zahteve pogojenosti in ki obravnavajo ključne pritiske na naravne vire, podnebje in biotsko raznovrstnost. Te bodo podprte z 32 % javnih odhodkov strateških načrtov SKP (97,6 milijarde EUR) ([18]). (Več)letno podporo za izboljšanje kmetijskih praks prek shem za podnebje in okolje (44,7 milijarde EUR) ter kmetijsko-okoljsko-podnebnih in drugih upravljavskih obveznosti (33,2 milijarde EUR) dopolnjujejo različna druga orodja. Ta vključujejo ciljno usmerjene naložbe (8,6 milijarde EUR) in podporo za območja z naravnimi omejitvami (prispevek v višini 9,4 milijarde EUR), ki lahko z omejevanjem opuščanja zemljišč posredno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti kmetijskih zemljišč. Uporaba te podpore je prostovoljna, zato bodo natančni prispevki znani šele po izvajanju.

Strateški načrti SKP so pomembno, vendar ne edino orodje za dosego ciljev strategij EU „od vil do vilic“ in za biotsko raznovrstnost, ki sta odvisni tudi od drugih instrumentov EU in nacionalnih instrumentov. Vendar pa kažejo prispevek k doseganju različnih ciljev. Razen pri ekološkem kmetovanju strateški načrti SKP na splošno ne opredeljujejo količinsko nacionalnih ambicij ali prispevkov k tem ciljem, kar torej odraža odsotnost pravne obveznosti ter v nekaterih primerih tudi metodološke in tehnične težave pri tem.

EU je od leta 1990 zmanjšala **emisije toplogrednih plinov** iz kmetijstva za več kot 20 %. Čeprav so emisije v zadnjih desetih letih stabilnejše, se je učinkovitost proizvodnje (tj. manjše emisije na enoto proizvodnje) povečala. Za povečanje prispevka kmetijskega sektorja EU k podnebnim ciljem EU je bilo zasnovanih več ukrepov strateških načrtov SKP za ponore ogljika in za vire emisij.

Strateški načrti SKP kažejo zlasti **znatna prizadevanja** pri praksah za sekvestracijo ogljika **ter shranjevanje ogljika v tleh in biomasi** s kombinacijo pogojenosti (z zaščitnimi ukrepi za mokrišča in šotišča, ki se v celoti uporabljajo za vse države članice v letu 2025) in prostovoljnih intervencij v zvezi z nadaljnjim izboljševanjem tal; ohranjanjem in upravljanjem trajnih travinj, mokrišč in šotišč ter podporo (agro)gozdarstvu in krajinskim značilnostim.

Izboljšave pri obdelavi tal, pokritosti tal in kolobarjenju, ki so posledica pogojenosti, so dvignile prag za ambicijo financiranih prostovoljnih ukrepov za **izboljšanje upravljanja hranil**. Skupaj s podporo za manjšo uporabo mineralnih gnojil, ki zadeva približno 15 % kmetijskih zemljišč v EU, in naložbami v precizno kmetovanje to prispeva k zmanjšanju emisij N_2O. Na splošno bi moralo biti **35 % kmetijskih zemljišč v EU** deležnih prostovoljnih ukrepov na osnovi zemljišča za **sekvestracijo ogljika in zmanjšanje emisij N_2O**.

([17]) Standardi veljajo za različne deleže zemljišč glede na njihov specifičen namen.
([18]) To vključuje podporo za dobrobit živali.

Podpora strateških načrtov SKP za **sisteme ekstenzivne živinoreje** pomaga ohranjati ne le zaloge ogljika, temveč tudi tradicionalne krajine, hkrati pa izboljšuje samozadostnost preskrbe s krmo in gospodarske dejavnosti na manjvrednih zemljiščih. Številni strateški načrti SKP izrecno priznavajo **potrebo po zmanjšanju emisij, povezanih z živino** (zlasti metana iz reje prežvekovalcev). Strateški načrti SKP vključujejo zlasti **podporo za naložbe** v izboljšanje skladiščenja gnoja in ravnanja z njim; opremo za razprševanje gnojevke z nizkimi emisijami in anaerobna gnilišča. To bo dopolnjeno s podporo za **genetske izboljšave**. Manj kot polovica strateških načrtov SKP vključuje **drugo ustrezno podporo** (npr. za pašo na prostem, izboljšanje načrtov krmljenja in krmnih dodatkov) in določa (zelo različne) cilje (**2,4 % glav velike živine v EU**) za zmanjšanje emisij metana ali amoniaka. Največje gostote živine so vključene v več intervencij na osnovi zemljišč, tudi za vezano podporo na nekaterih okoljskih žariščnih točkah.

Potencial za povečanje **trajnostne proizvodnje energije** prek strateških načrtov SKP izhaja predvsem iz podpore za uporabo agrofotovoltaike in naložb v proizvodnjo biometana. Strateški načrti SKP z **razmeroma majhnim prispevkom (1 556 MW)** v obdobju dopolnjujejo le ukrepe zunaj SKP.

Skupne učinke splošnega prispevka orodij strateških načrtov SKP k blaženju podnebnih sprememb je na tej stopnji še vedno **težko oceniti** in jih je treba obravnavati **skupaj z** učinki **nacionalnih orodij in instrumentov za podnebno načrtovanje** v okviru posodobljene uredbe o LULUCF ([19]) in uredbe o porazdelitvi prizadevanj ([20]). V zvezi s tem države članice leta 2023 ocenjujejo potrebo po pregledu svojih strateških načrtov SKP glede na nove cilje uredbe o LULUCF in uredbe o porazdelitvi prizadevanj ([21]), kar jim daje priložnost, da ocenijo potencial za ublažitev v svojih strateških načrtih SKP glede na večje podnebne ambicije.

V strateških načrtih SKP se na splošno **priznava potreba** po izboljšanju **odpornosti kmetijskega sektorja proti podnebnim spremembam** ter boljši pripravljenosti na ekstremne vremenske dogodke in vodna tveganja s pomočjo živinoreje in poljedelstva, prilagojenih podnebnim spremembam. Strateški načrti SKP kažejo **potencial za obravnavo odpornosti** s svojim prispevkom k sekvestraciji ogljika, varstvu tal in raznolikim krajinam.

V zvezi s **pomanjkanjem vode in sušami**, ki so vse večja težava v številnih regijah v EU, se **strateški načrti SKP osredotočajo predvsem na naložbe** v shranjevanje vode in namakanje. **4,5 % kmetijskih zemljišč EU** je namenjenih izboljšanju vodnega ravnovesja na podlagi **praks na osnovi zemljišča**, nekatere države članice z večjimi potrebami na tem področju pa jih obravnavajo zunaj svojih strateških načrtov SKP. Pristope za prilagajanje zmanjšanju razpoložljive vode in zagotavljanje dolgoročne odpornosti (s sonaravnimi rešitvami, zadrževanjem vode v krajini, manj kmetijskimi rastlinami, ki potrebujejo veliko vode, ponovno uporabo vode) **bo treba okrepiti** in **bolje povezati** z dolgoročnim strateškim načrtovanjem prilagajanja in odpornosti kmetijstva. V zvezi s tem bodo pomembni tudi **ukrepi zunaj SKP** na podlagi načrtov za upravljanje povodij, sušo in prilagajanje.

Strateški načrti SKP vključujejo **znatna prizadevanja za varstvo tal** (s poudarkom na eroziji tal in vsebnosti organskih snovi) ter v manjši meri za **upravljanje hranil in**

([19]) Raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo; glej prečiščeno besedilo uredbe o LULUCF (Uredba (EU) 2018/841).
([20]) Glej prečiščeno besedilo uredbe o porazdelitvi prizadevanj (Uredba (EU) 2018/842).
([21]) V skladu s členom 120 uredbe o strateških načrtih SKP.

kakovost vode. Na splošno se zaradi pogojenosti zahtevajo daljša pokritost tal, boljše prakse obdelave tal in kolobarjenje ter širši varovalni pasovi vzdolž vodotokov kot v preteklosti. Pogojenost vključuje tudi predpisane zahteve glede ravnanja v zvezi z onesnaževanjem s fosfati. Večina držav članic je (pogosto znatno) **povečala območje, za katero veljajo** prostovoljni ukrepi za izboljšanje kakovosti tal (**47 % kmetijskih zemljišč EU** v primerjavi s 15 % leta 2021). Nekateri od teh ukrepov neposredno ali posredno preprečujejo izgube hranil in vodijo k boljši kakovosti vode. Večina strateških načrtov SKP obravnava **kakovost zraka**, pri čemer se osredotoča na **naložbe in pristope k uporabi hranil**, ki zmanjšujejo emisije amoniaka, vendar z **omejeno pokritostjo zemljišč** (6 % kmetijskih zemljišč EU).

Prispevek k ciljem zelenega dogovora

Strateški načrti SKP **znatno prispevajo** k **cilju** strategije „od vil do vilic“, **da se bo do leta 2030 ekološko obdelovalo 25 % kmetijskih zemljišč EU**. Do leta 2027 naj bi po ocenah **podporo SKP za ekološko kmetovanje** prejelo **10 % kmetijskih površin EU** (v primerjavi s 5,6 % leta 2020). K temu prispevajo tudi podpora za naložbe in promocijo ter usposabljanje in svetovanje za ekološke pridelovalce. Dopolnilne nacionalne pobude (sprejete v okviru nacionalnih ekoloških akcijskih načrtov) za krepitev zmogljivosti, razvoj trga in javno naročanje bodo pomagale doseči cilj EU. Na nacionalni ravni se ambicije, napovedane v zvezi s tem ciljem, gibljejo med 5 % in 30 % kmetijskih zemljišč.

Prispevek k ciljem zelenega dogovora

Strateški načrti SKP kažejo **dober potencial za prispevek** k **cilju** strategije „od vil do vilic“ **glede zmanjšanja uporabe in tveganja kemičnih pesticidov za 50 % do leta 2030**. Obvezno **kolobarjenje** (ki ga zahteva okrepljena pogojenost) pomaga pri izvajanju integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi na vseh ornih zemljiščih EU. K temu pomembno prispevajo tudi **drugi elementi pogojenosti** (na primer prepoved uporabe pesticidov ob vodotokih in zahteva po ohranjanju neobdelane zemlje in krajinskih značilnosti, ki pomagajo pri boju proti škodljivim organizmom). Zmanjšanje bo okrepljeno s ciljno usmerjenimi **prostovoljnimi shemami** (npr. s širšo diverzifikacijo in kolobarjenjem posevkov, biološkim nadzorom, ekološkim in preciznim kmetovanjem) na **27 % kmetijskih zemljišč v EU**. Vendar bi se lahko celostni pristopi integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi odražali bolje. Pričakuje se, da bodo prizadevanja znatno dopolnjena z ukrepi na nacionalni ravni.

Pravila **okrepljene pogojenosti** glede varovalnih pasov vzdolž vodotokov in upravljanja tal, skupaj s številnimi prostovoljnimi intervencijami za upravljanje hranil, **bodo prispevala k** doseganju **cilja** strategije „od vil do vilic“ **za prepolovitev izgub hranil do leta 2030**. Omejitve uporabe gnojil in podpora za izboljšanje zdravja in rodovitnosti tal zadevajo **15 % kmetijskih zemljišč v EU**. Omejitve uporabe gnojil bodo pogosto podprte tudi na območjih Natura 2000. Podpora strateških načrtov SKP za povečanje učinkovitosti hranil, vključno z ravnanjem z gnojem in preciznimi tehnologijami, naj bi optimizirala uporabo gnojil. Vendar pa na nekaterih območjih z velikimi izgubami hranil ni dovolj osredotočenosti na taka vprašanja. Možnost izravnalnih ukrepov za preprečevanje

onesnaževanja s hranili, kot je določena v okvirni direktivi o vodah ([22]), je precej premalo izkoriščena.

Pomembni izzivi ostajajo glede stanja biotske raznovrstnosti na kmetijskih zemljiščih. S to SKP je bila tem izzivom namenjena večja pozornost, kar se odraža v **razširjenem prostoru za naravo**, ki se zahteva na podlagi **novih dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev 8**, in s podporo za vključitev kmetov v prostovoljno **varstvo ali obnovo biotske raznovrstnosti na 31 % kmetijskih zemljišč EU** (na primer z ekstenzivnim upravljanjem travinja in ohranjanjem krajinskih značilnosti). Obširnejše sheme za podnebje in okolje prispevajo h kmetijsko-okoljsko-podnebnim obveznostim, ki so pogosto bolj usmerjene v težave ali določeno območje, s potencialom za postopne, a razširjene spremembe splošnih kmetijskih praks.

Prispevek k ciljem zelenega dogovora

Strateški načrti SKP **prispevajo k povečanju prisotnosti visokoraznovrstnih značilnosti pokrajine** za doseganje **cilja strategije za biotsko raznovrstnost, ki je 10 % kmetijskih zemljišč do leta 2030**. Povečana **obveznost**, da se **vsaj 4 % ornih zemljišč** nameni za neproizvodne elemente, je pomembna sprememba za tiste države članice in kmete, ki so se zanašali na proizvodne površine (posevki, ki vežejo dušik, in vmesni posevki), da bi v obdobju 2015–2022 ravnali v skladu z „zeleno komponento“. Pravilo bi lahko samo po sebi (brez upoštevanja dodatnih, prostovoljnih prizadevanj) potencialno omogočilo, da bi bilo naravi na voljo vsaj dodatnih milijon hektarjev. Nekateri strateški načrti SKP dodatno prispevajo s podpiranjem ekoloških omrežij značilnosti ali z vlaganjem v ustvarjanje novih krajinskih značilnosti (poleg ohranjanja obstoječih), s čimer ustvarjajo dodatno vrednost (zlasti kadar je taka podpora povezana z usposabljanjem in svetovanjem). Vendar pa si taka prizadevanja na splošno zaslužijo več pozornosti.

Vsi strateški načrti SKP kažejo **določen prispevek k ciljem, ki izhajajo iz direktiv EU o pticah in habitatih.** Območja **travinja EU, zaščitena** pred preusmeritvijo in oranjem, so se **povečala za 9 %**, **prostovoljni ukrepi** za boljše upravljanje pa naj se uporabljali za **25 % območij Natura 2000**. Ciljno usmerjene sheme v zvezi z vrstami (npr. ukrepi za podporo sožitju z velikimi zvermi) ali obnovo habitatov bodo pomagale doseči ugodno stanje ohranjenosti. Nadomestila zaradi omejitev na območjih Natura 2000 (s katerimi se povečuje sprejemanje omejitev s strani prejemnikov) bodo potencialno dosegla več kmetov, čeprav je njihovo uporabo še vedno mogoče povečati. Vendar bi se lahko priložnosti za podporo ohranjanju habitatov in vrst ter podporo za ukrepe, opredeljene v prednostnih okvirih ukrepanja ([23]), bolje izkoristile.

Sodelovanje med kmeti na ravni krajine ima potencial za povečanje učinkov intervencij, čeprav je v nekaterih načrtih SKP še vedno premalo razvito. Večje koristi se pričakujejo od plačil na podlagi rezultatov, vključenih v nekatere strateške načrte SKP (predvsem v zvezi s travinjem in travniki). Ohranjanje divjih opraševalcev je v strateških načrtih SKP bolj poudarjeno kot v prejšnjem obdobju.

Strateški načrti SKP priznavajo vlogo **večnamenskega in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, vendar niso osredotočeni na gozdarsko podporo**. Namenska finančna podpora

([22]) Glej prečiščeno besedilo Direktive 2000/60/ES.
([23]) V skladu s členom 8 direktive o habitatih (Direktiva Sveta 92/43/EGS) za obdobje *večletnega finančnega okvira* 2021–2027.

je razmeroma nizka (4,2 milijarde EUR), ker države članice gozdarski sektor praviloma obravnavajo na drugačne načine (npr. z državno pomočjo in nacionalnimi gozdarskimi skladi), nekateri strateški načrti SKP pa podpore ne navajajo izrecno.

2.3. Krepitev socialno-ekonomske strukture podeželja in dobrobiti živali

Leta 2020 je bila tretjina upraviteljev kmetij v EU starejša od 65 let, njihova povprečna starost pa je bila 57 let. Države članice priznavajo, da je to izziv za dolgoročno prehransko varnost in možnosti preživetja na podeželju, in še naprej podpirajo generacijsko pomladitev s kombinacijo orodij, namenskih virov in prednostne razvrstitve podpore.

Strateški načrti SKP **podpirajo približno 377 000 mladih kmetov** pri vzpostavljanju kmetijske dejavnosti. To pomeni povečanje v večini držav članic. Čeprav **skoraj vsi strateški načrti SKP presegajo minimalno zahtevano financiranje**, **absolutni denarni zneski**, ki podpirajo to ambicijo, kažejo bolj na **nadaljevanje iz prejšnjega obdobja**. Kljub temu je mogoče zaznati več konkretnih izboljšav na naslednjih področjih: ciljno usmerjanje sredstev; boljša uporaba finančnih instrumentov; boljša zasnova posameznih instrumentov in kombinirana uporaba instrumentov v okviru strateškega pristopa za kumulativni učinek.

Nepovratna sredstva za vzpostavitev kmetijske dejavnosti in namenska dohodkovna podpora sta dve ključni orodji, ki ju v številnih strateških načrtih SKP dopolnjujejo **višje stopnje intenzivnosti naložb**, čeprav se namenske naložbe za pomoč mladim kmetom pri izboljšanju njihove konkurenčnosti in podpora za prenose kmetijskih gospodarstev uporabljajo le omejeno. Vendar pa **okrepljena uporaba finančnih instrumentov** za dopolnitev nepovratnih sredstev povečuje potencialni dostop do financiranja in priložnosti za nakup zemljišč. Dopolnilna podpora za mlade kmete se med strateškimi načrti SKP razlikuje, vendar je pomemben dodatek k osnovnim dohodkovnim plačilom in dosledno prispeva h gospodarski vzdržnosti njihovih kmetij.

Nekatere potrebe na tem področju so v strateških načrtih SKP le delno obravnavane, ukrepi pa so načrtovani na nacionalni ravni. To **dopolnjevanje** bo imelo ključno vlogo pri pomoči mladim, da se vključijo v kmetijstvo. Države članice bi morale optimizirati medsebojno delovanje z nacionalnimi politikami glede na **pomembno vlogo drugih politik pri spodbujanju generacijske pomladitve** in obravnavanju potreb na podeželskih območjih (npr. v zvezi z zdravjem in izobraževanjem).

Zmanjševanje deleža zaposlovanja na podeželju v kmetijstvu poudarja pomen ustvarjanja priložnosti v kmetijstvu, gozdarstvu in drugih sektorjih, s čimer se spodbujata podjetništvo in medsebojna odvisnost med podeželskimi in mestnimi območji. Približno tretjina strateških načrtov SKP zagotavlja **podporo za vzpostavitev kmetijske dejavnosti za nove kmete**, da se olajša dostop za nove udeležence na splošno. Poleg tega so v strateških načrtih SKP sredstva namenjena ustvarjanju delovnih mest v drugih sektorjih, čeprav je njihov skupni prispevek k **rasti delovnih mest precej omejen**. Načrtovani ukrepi vključujejo naložbe ne le v predelavo in trženje ter ustanavljanje podjetij, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom, temveč tudi v turizem, biogospodarstvo in socialne storitve. **V zvezi s tem so potrebna druga sredstva EU za nadaljnjo dopolnitev** financiranja SKP.

Nova **socialna pogojenost** zagotavlja zaščito za dostojne pogoje zaposlovanja in prispeva tudi k socialni vključenosti. Plačila SKP se lahko zmanjšajo, če upravičenci ne izpolnjujejo nekaterih pravil o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih ter zdravju in varnosti pri

delu. Nekatere države članice že uporabljajo ta element pogojenosti v letu 2023, leta 2025 pa bo postal obvezen za vse.

Enakost spolov je prvič del enega od specifičnih ciljev SKP. Več strateških načrtov SKP kaže zavezanost napredku pri tem z vključitvijo ustreznih pogojev za podporo (s čimer so ciljno usmerjeni v zadevno podporo) in s spodbujanjem udeležbe žensk v dejavnostih kmetijstva in razvoja podeželja.

Strategije lokalnega razvoja, ki se izvajajo **prek LEADER, so ključno (in običajno edino)** orodje, ki se uporablja v strateških načrtih SKP za odzivanje **na številne potrebe podeželskih območij** na področjih, kot so zaposlovanje, socialna vključenost, podeželske storitve ter inovacije in konkurenčnost podeželskega gospodarstva. Pričakuje se, da bo podpora za „pametne vasi“ znotraj in zunaj LEADER sprostila potencial digitalnih, družbenih in tehnoloških inovacij na podeželskih območjih. Večji delež sredstev za razvoj podeželja je bil namenjen teritorialnim strategijam, vendar so se absolutni zneski, dodeljeni LEADER, zmanjšali, medtem ko so se splošne ambicije v smislu pokritosti podeželskega prebivalstva povečale. Od LEADER se pričakuje, da bo dosegel več z manj sredstvi. **Potrebna so dodatna prizadevanja**, ki dopolnjujejo to orodje.

Prispevek k ciljem zelenega dogovora

K doseganju **cilja strategije „od vil do vilic“ glede 100-odstotne širokopasovne povezljivosti na podeželskih območjih** ključno prispevajo **drugi skladi in programi** z znatnimi finančnimi sredstvi, kot sta mehanizem za okrevanje in odpornost ter Evropski sklad za regionalni razvoj. Nekateri strateški načrti SKP prav tako pomagajo (čeprav v omejenem obsegu) pri izboljšanju digitalnih spretnosti in male infrastrukture.

V nekaterih strateških načrtih SKP so bila uvedena ali povečana prizadevanja za obravnavo potreb, povezanih z **dostopnostjo podeželskih območij, boljšimi osnovnimi storitvami in infrastrukturo**, vendar se je **raven ambicij na splošno znižala**. Načrtovanih je le nekaj ukrepov za pomoč pri reševanju mobilnosti na podeželju (izključenost) in razogljičenju podeželskega prometa. Potrebna je tudi nadaljnja podpora prek drugih skladov EU in nacionalnih skladov, ki delujejo na podeželskih območjih.

V SKP je nov poudarek na izzivih glede trajnostnosti prehranskih sistemov. Strateški načrti SKP kažejo **večje ambicije glede dobrobiti živali, saj je podpora načrtovanju dosegla 23 % glav velike živine v EU** ([24]) s sredstvi v višini najmanj 6,3 milijarde EUR (poleg podpore za naložbe), kar je v nekaterih državah članicah precejšnje povečanje v primerjavi s preteklim obdobjem. Strateški načrti SKP so odziv na priporočila Komisije iz leta 2020 za izboljšanje dobrobiti živali, pri čemer jih večina vsaj v določenem obsegu vključuje ukrepe za preprečitev krajšanja repov prašičev in spodbujanje sistemov nastanitvenih prostorov brez kletk za kokoši nesnice. V večini strateških načrtov SKP so namenjena sredstva za izboljšanje življenjskih prostorov živali in bivalnih pogojev. Podpirajo tudi prakse paše na prostem v sektorjih mleka, govejega in telečjega mesa. Nekateri od teh ukrepov lahko pomagajo tudi zmanjšati odvisnost od antimikrobikov.

([24]) Dejanska diferenciacija podpore glede na posamezne vrste bo znana po izvajanju, prav tako bodo znane tudi dodatne podrobnosti o podprtih praksah.

Prispevek k ciljem zelenega dogovora

Prispevek strateških načrtov SKP k cilju strategije „od vil do vilic“ glede prepolovitve uporabe antimikrobikov je omejen. To se večinoma obravnava zunaj navedenih načrtov, zlasti z zakonodajo EU o zdravilih za uporabo v veterinarski medicini in medicirani krmi ([25]). Vendar so nekatere države članice z visoko stopnjo prodaje antimikrobikov za živino v svojih strateških načrtih SKP določile razmeroma višje cilje za reševanje te težave v različnih živalskih sektorjih s prostovoljnimi praksami in naložbami.

V nekaterih strateških načrtih SKP je pozornost namenjena zmanjšanju **živilskih odpadkov**, včasih v kombinaciji s prizadevanji za ohranitev vrednosti virov z naložbami, sektorskimi programi in sodelovanjem. V nekaterih načrtih so opredeljene tudi potrebe, povezane z ozaveščanjem potrošnikov o trajnostni, zdravi in uravnoteženi prehrani. Vendar se ta vprašanja večinoma obravnavajo zunaj strateških načrtov SKP.

2.4. Spodbujanje znanja, inovacij in digitalizacije

V strateških načrtih SKP je priznana vloga dobro delujočega **sistema znanja in inovacij na področju kmetijstva (AKIS)** pri modernizaciji sektorja, s čimer se omogoči učinkovit sistem upravljanja, ki zagotavlja povezave med raziskavami (vključno s programom Obzorje Evropa) in prakso.

Pričakuje se, da se bosta izmenjava znanja in inovativnost povečali. Čeprav v različnem obsegu, vsi strateški načrti SKP podpirajo izmenjavo znanja in skoraj vsi vključujejo podporo za inovacijske projekte, ki podpirajo vse specifične cilje SKP na podlagi evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti ([26]), pri čemer se pričakuje, da se bo število operativnih skupin evropskega partnerstva za inovacije potrojilo v primerjavi s preteklimi ravnmi. Velik del svetovanja in usposabljanja bo usmerjen v zmogljivost, znanje in inovacije, povezane z okoljsko trajnostnostjo. Vendar **se zdi, da načrtovana finančna sredstva ne ustrezajo širokemu razponu potreb**, ki jih je treba izpolniti za pospešitev preoblikovanja.

Načrtovana so posebna prizadevanja **za podporo kmetijstvu, ki je bolj gospodarno z viri in temelji na znanju**, s preciznim kmetovanjem, sodelovanjem in izmenjavo znanja o digitalnih vprašanjih. Vendar v primerjavi z izzivi, s katerimi se srečujejo male in srednje kmetije, prizadevanja iz strateških načrtov SKP za **spodbujanje uporabe digitalnih tehnologij ostajajo precej omejena**.

3. SKLEPNE UGOTOVITVE

Ta ocena potrjuje pomembno vlogo reformirane SKP pri podpori kmetijstvu EU pri prehodu na trajnostni model kmetovanja ob hkratnem podpiranju dohodkov kmetov in tudi prehranske varnosti.

Novi strateški načrti SKP so ustrezno orodje za celostno uresničevanje ciljev politike SKP, saj jih države članice uporabljajo za pripravo in zagotavljanje odgovorov na izzive

([25]) Glej (prečiščeno) besedilo Uredbe (EU) 2019/6 oziroma Uredbe (EU) 2019/4.
([26]) Evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

na svojih ozemljih, pri čemer dajejo prednost ciljem ter učinkovito in uspešno uporabljajo razpoložljive vire.

Strateški načrti SKP kažejo **stalno podporo za dohodke kmetij, gospodarsko trajnostnost in odpornost kmetijskega sektorja** po vsej EU. Pogojna neposredna dohodkovna podpora in naložbe v modernizacijo so ključni elementi za preživetje kmetijskega sektorja in prehransko varnost v EU. Njihova učinkovitost in ciljna usmerjenost si zaslužita stalno pozornost.

Zaradi vse številnejših ekstremnih vremenskih dogodkov in globalnih geopolitičnih negotovosti **je treba okrepiti instrumente za obvladovanje tveganja in povečati njihovo uporabo** po vsej Uniji s shemami EU ali nacionalnimi shemami, ki bi jih morali spremljati proaktivni ukrepi za odpravo temeljnih vzrokov in srednjeročno povečanje odpornosti kmetij. Hkrati bo ključnega pomena večji poudarek na donosnosti kmetij, inovacijah, tehnologiji in digitalizaciji ter na usposabljanju, svetovanju in dostopu do znanja.

Strateški načrti SKP lahko **prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb**, zlasti s povečanjem sekvestracije ogljika, **medtem ko izzivi prilagajanja podnebnim spremembam zahtevajo bolj celosten in dolgoročnejši pristop**, za katerega so potrebne ustrezne prakse upravljanja in naložbe.

Strateški načrti SKP **kažejo napredek pri trajnostnem upravljanju naravnih virov**, zlasti tal, in zmanjšanju odvisnosti od kemičnih vnosov. Mogoča bi bila nadaljnja prizadevanja glede trajnostne rabe vode in emisij onesnaževal zraka. Strateški načrti SKP **lahko prispevajo tudi k zaustavitvi in spremembi trenda izgube biotske raznovrstnosti**, krepitvi ekosistemskih storitev ter ohranjanju habitatov in krajine. Vendar pa **obseg potreb, povezanih z biotsko raznovrstnostjo**, zahteva **večjo pokritost** z obetavnejšimi shemami (zlasti na intenzivneje obdelanih zemljiščih EU), podprtimi z ustrezno finančno podporo.

Potrebni bodo celostnejši pristopi k posameznim sektorjem, ki bodo zajemali njihove gospodarske, družbene in okoljske ranljivosti in koristi: na primer za pomoč živinoreji, da še naprej zmanjšuje emisije, ob sočasni krepitvi pozitivnega vpliva sistemov ekstenzivne živinoreje na biotsko raznovrstnost, sekvestracijo ogljika, krajine, kulturno dediščino in možnosti preživetja na podeželju.

Potrebna so nadaljnja prizadevanja za podporo **količinski opredelitvi učinkov** praks in naložb, ki jih podpirajo strateški načrti SKP; Komisija si prizadeva razviti ustrezne metodologije za oceno podnebnih vplivov ukrepov strateških načrtov SKP.

Z novim poudarkom na **delovnih pogojih na kmetiji** in pozornostjo, namenjeno **neravnovesjem med spoloma**, strateški načrti SKP pomagajo spodbujati družbeno trajnostnost. Strateški načrti SKP kažejo tudi **prizadevanja za oživitev kmetijstva** z mlajšo generacijo in drugimi udeleženci zunaj kmetijskega sektorja. Več pozornosti se namenja tudi dobrobiti živali.

Večja pričakovanja v zvezi z odzivi na **najrazličnejše socialno-ekonomske potrebe podeželskih območij pomenijo veliko zanašanje na LEADER** in razvoj **pametnih vasi**

za zmanjšanje razvojnih razlik. Dopolnjevanje z drugimi sredstvi EU in nacionalnimi sredstvi ter z zakonodajo bo ključno za nadaljnje obravnavanje takih potreb ([27]).

Rezultat strateških načrtov SKP bo v veliki meri odvisen od **ravni sodelovanja kmetijske skupnosti**. Potrebna je posebna pozornost za zagotovitev velike uporabe trajnostnih prostovoljnih kmetijskih praks (tj. sheme za podnebje in okolje in intervencije za razvoj podeželja), zlasti zato, ker je zagotavljanje ustreznih ravni podpore zahtevno glede na inflacijski pritisk in naraščajoče oportunitetne stroške. Prav tako je bistvenega pomena izmenjava **znanja in inovacij**.

Splošni napredek pri doseganju ciljev SKP in nazadnje pri **doseganju ciljev zelenega dogovora je odvisen tudi od pravil in/ali finančne podpore, ki ne spadajo na področje uporabe strateških načrtov SKP**, ter od drugih zunanjih dejavnikov, kot so razvoj trgov in preference potrošnikov.

Komisija bo še naprej sodelovala z državami članicami, da bi zagotovila nemoteno izvajanje strateških načrtov SKP, ohranila splošne ambicije načrtov in našla ustrezne rešitve, ki bodo omogočile napredek pri doseganju ciljev.

Za uresničitev potenciala strateških načrtov SKP med izvajanjem bi morale države članice in Komisija posebno pozornost nameniti krepitvi spretnosti, usposabljanja in zmogljivosti svetovanja na vseh ravneh; spodbujanju izmenjav dobrih praks za boljše usmerjanje držav članic in deležnikov; zmanjšanju upravnega bremena specifičnih intervencij ter spremljanju izvajanja in rezultatov (ter po potrebi prilagoditvi strateških načrtov SKP).

([27]) Poročilo Komisije za leto 2024 o dolgoročni viziji za podeželska območja EU bo vključevalo razmisleke o tem, kako okrepiti podporo za podeželska območja.